

ARBETARMAKT

Nyhetsbrev nr 302, 25 juni 2009

www.arbetarmakt.com

Arbetarmakt, svensk sektion av

Massprotester mot valresultatet i Iran – tiden är inne

Trettio år efter den iranska revolutionen, som ledde till att den islamiska republiken skapades, samlas människor återigen på hustak och gator för att ropa död åt diktatorn. Men den här gången är måltavlan Mahmoud Ahmadinejad, som valts ut av Irans enväldshärskare, Khomeinis efterträdare Ali Khamenei.

Anhängarna till den ”besegrade” kandidaten Mir-Hossein Mousavi organiserade måndagen den 15 juni en protest i Teheran. Den blev omedelbart förklarad som illegal av polisen och avlystes av Mousavi själv, som uppmanade sina anhängare att hålla sig därifrån, att bevara sitt lugn och hålla sig inom lagens ramar. Men kraften var för stor och Teherans gator fylldes av människor som trotsade förbudet och det hotande våldet från staten.

Den franska nyhetsbyrån AFP rapporterade att mellan 1,5 och 2 miljoner människor deltog i protesten, andra var försiktigare och hävdade att det bara vara 100 000 som varit där. Demonstranterna marscherade med kraftfull symbolism från Engelobtorget (Revolutionstorget) till Azaditorget (Frihetstorget), platser som förknippas med kampen mot shahen för trettio år sedan.

Robert Fisk, veteran bland reportrarna i Mellanöstern, gjorde följande iakttagelse: ”det här var inte bara de trendiga, unga damerna med solglasögon från norra Teheran. De fattiga var också här, gatuarbetarna och medelålders damer i hel chador [islamisk klädsel].”

En del av folkmassan gick efter protesten till angrepp mot den mycket hatade Basjamilisens baracker. Milisen utgörs av beväpnade gäng som är knutna till moskéerna och som används som strejkbrutare och genomdrivare av ”islamiska koder för uppförande” bland befolkningen. De blev i sin tur beskjutna av milisen. Regeringens radio rapporterade att sju hade dödats och ytterligare fler blivit skadade.

Demonstranternas ilska mot Basjamilisen var ett svar på en massaker vid universitetet i Teheran kvällen innan. Slagskamparna hade stormat in i studentbostäderna vid universitetet och skjutit ihjäl fem studenter som hämnd för de massprotester som organiserats vid universitetet under dagen.

Statens styrkor svarade inledningsvis på protesterna med tårgas, plastkulor och riktig ammunition. Ändå fortsatte mobiliseringen och i så stor omfattning att polisen avstod från att skjuta. Iran befinner sig nu i en politisk kris som kan öppna för ett revolutionärt sönderfall av den klerikala regim som för 30 år sedan avbröt arbetarnas och folkets revolution som störtade shahen.

I det presidentval som hölls den 12 juni satte många unga människor, kvinnor, fackliga aktivister och stora delar av medelklassen sitt hopp till Mir-Hossein Mousavi, en

politiker som på senare tid förknippats med den iranska härskarklassens ”reformistiska” flygel och som vill göra den islamiska republiken lite mer socialt liberal för att attrahera stöd från de unga, samtidigt som relationerna till väst förbättras.

Den sittande presidenten Ahmadinejad, som ställde upp som kandidat för Abadgaran, en allians mellan konservativa politiska organisationer, utlovade en del åtgärder för att hjälpa de fattiga i städerna och på landsbygden – vilket kompletterades med en kraftfullare antiimperialistisk retorik, vilket är hans populistiska trumfkort.

Bakgrunden till valet är det spända förhållandet med väst över Irans program för anrikning av uran – erbjudandena från USA:s president Obama att inleda förhandlingar med den iranska regimen – plus de ökade ekonomiska problemen, med en inflation på mellan 15 och 25 procent.

Den utbredda ilskan orsakas av Mousavis nederlag som blandats med anklagelser om valfusk. Mousavi hade utlovat ”förändring” i frågor som har upprört många studenter och speciellt unga kvinnor. Han lovade att göra sig av med moralpolisen, lömska och trångsynta personer som patrullerar på gatorna och griper kvinnor för att de är ”olämpligt” klädda och trakasserar unga människor som påträffas i blandat sällskap.

Före valet lovade han att ”reformera lagar som inte behandlar kvinnor lika. Vi måste ge kvinnor ekonomisk makt, kvinnor måste kunna välja sina yrken i enlighet med sina meriter och iranska kvinnor måste kunna nå de högsta nivåerna i de beslutande organen.” Det är ett löfte som speciellt riktar sig till medelklassens kvinnor och lovar dem fler möjligheter i deras karriärer och i politiska kretsar.

Han erbjöd också en mer diplomatisk och mindre ”konfrontatorisk” hållning till väst, som leder till mer av ekonomisk liberalisering inom ekonomin och en öppning gentemot världsmarknaden. Naturligtvis har många liberaler och medier i väst välkomnat det.

Ahmadinejad anammade för sin del den blandning av antisionistisk och antiimperialistisk retorik som är hans karaktäristiska stil och har lurat en del ”antiimperialister” i väst att stöda honom och hans motbjudande regim.

Han har utvecklat en politik som gett honom en verklig bas i en del av de fattigaste delarna av det iranska samhället. Han sade nyligen att han hade för avsikt att ”överföra oljepengarna till folkets middagsbord”. Han har omfördelat en del av oljepengarna till pensionsfonder och statsanställda arbetares löner. En av hans mer ökända åtgärder var distributionen av gratis potatis och soppa till de fattiga i städerna och på landsbygden. Hans rivaler anklagade honom för ”röstköp”, vilket han givetvis förnekade. Istället hävdade han att Mousavi med sin huvudsakligen internetbaserade kampanj inom medelklassen tappat kon-

takten med vanliga iranier.

Anklagelser om fusk hördes mot slutet av rösträkningen när Ahmadinejad utropade sig som segrare med en större marginal än vad som ansågs rimligt. Inrikesministeriet uppgav att den sittande presidenten blivit återvald med 63,3 mot 34,7 procent med ett valdeltagande på 85 procent – det högsta i ett val på lång tid. Mousavi lämnade in ett formellt överklagande till de tolv medlemmarna i väktarrådet, den verkliga makten bakom regeringen i Iran. Hälften av rådet väljs av parlamentet (Majlis) och den andra hälften av den högste ledaren.

Ovanför både ledaren och väktarrådet sitter emellertid de 86 medlemmarna i församlingen med islamiska lärda. Församlingen kan ändra beslut och till och med byta ut den högste ledaren, även om den aldrig har gjort det.

Det är mycket vanligt att besegrade presidentkandidater i tredje världen utropar ”fusk” nästan innan rösträkningen har avslutats. Men som socialister bör vi aldrig avfärda möjligheten av fusk i ett system som är så korrumperat som kapitalismen och så odemokratiskt som den iranska regimen. Oavsett om det förekom fusk eller inte, riktar sig protesterna mot något annat än ett stulet val. De utgörs av en explosion av uppdämd ilska och frustration mot regimen och det sätt som den kontrollerar och dominerar det iranska folkets liv.

Regeringarna i Washington och Europa, liksom i Israel, skulle föredra Mousavi, en man som de har identifierat som någon man lättare kan göra affärer med och som är politiskt säkrare, inte allt för radikal, inte alltför demokratisk. De vill i bästa fall ha en ”grön revolution”, som liknar den orangea revolutionen i Ukraina eller den ”rosa revolutionen” i Georgien, där västvänliga politiker installerades men mycket lite i övrigt förändrades.

Det dem inte vill ha är ett utbrott av verklig revolution som kan gå från demokratiska politiska paroller till paroller som tar upp de sociala behoven hos Irans arbetare och städernas och landsbygdens fattiga. De vill absolut inte se sönderfall och sammanbrott i den iranska statens maskineri för repression och att makten övergår i händerna på ungdomen och arbetarna.

Trots rörelsens officiella ledare står det klart att ett massivt utflöde av folkets vilja har inletts och som i allt större utsträckning kommer att kräva grundläggande förändringar i systemet. Kraven kommer att fokuseras kring medelklassens bekymmer, så länge den utgör majoriteten av protesterörelsen.

En del inom vänstern har avfärdat rörelsen och hävdar att det bara är medelklassen, att fusket inte inträffade och att rörelsen bara är imperialisternas nickedockor. Det tar avsiktligt inte hänsyn till det uppenbara faktumet att hela valprocessen – dess kontrollerade kandidater, dess regeringskontrollerade medier, dess valkommission vars ordförande tillkännagav sitt stöd för Ahmadinejad innan räkningen påbörjats – är groteskt odemokratisk. Motstånd mot ett ”stulet val” är helt enkelt ledstjärnan för folkligt missnöje med regimen som helhet. Målet är nu att hjälpa rörelsen att överskrida sina begränsningar och trycka på för en sant revolutionär kamp mot hela den islamiska kapitalistiska staten.

Måndagen den 16 juni förklarade den högste ledaren att det skulle bli en begränsad omräkning av en del omstridda regioner. Det hyllades som en delseger av Mousavi, men det är i verkligheten ett drag från regimen för att dämpa protesterna och återupprätta ordningen. Mousavi

har gått längre och krävt omval, vilket skulle skärpa situationen på ett dramatiskt sätt.

Det utbredda stödet för Mousavi är emellertid rörelsens grundläggande svaghet som hotar att undergräva den. Mousavi är egentligen inte någon ”reformator” eller har åtminstone inte varit det tidigare. Han uppges ha beskrivit sig själv som en ”reformist som hänvisar till principerna [för den islamiska revolutionen]”. Han var premiärminister i republiken från 1981 till 1989, under kriget med Irak och medan regimen konsoliderade sig genom att massakrera kommunister och andra demokratiska motståndare. Han vände sig mot att avsluta kriget med Irak och ville fortsätta det blodbad som redan hade kostat så många liv under nästan ett årtiondes strider.

Ingen kandidat i presidentvalet kommer att självständigt uppträda som ett verktyg genom vilket verkliga förändringar kan äga rum. Det beror helt enkelt på strukturen i det iranska politiska systemet, ingen kandidat kan ställa upp innan de har godkänts av väktarrådet. Även om Mousavi valdes på ett demokratiskt program (något han inte hade) skulle den islamiska statens institutioner förhindra varje försök till reformer och utan tvivel försöka få bort honom.

Det är därför som västmediernas syn på kampen mellan ”reformister” och ”konservativa” måste behandlas med en viss försiktighet. Hela det iranska politiska etablissemangen är reaktionärt, odemokratiskt och elitistiskt. Argumenten handlar om förändringar av ytan medan den shiitiska hierarkins styre över det iranska samhället bibehålles. De mest kända reformisterna som Ali Akbar Hashemi Rafsanjani, som förlorade mot Ahmadinejad 2005, kritiserar regimen, men det är en del av manövrerandet inom det politiska etablissemangen – ingen bör bli lurad att tro att det erbjuder en verklig utväg. Rafsanjani är miljonär och påstås vara rikast i Iran. Det är därför som Ahmadinejad kan framställa sig som de fattigas och egenomslösas röst.

Faran i ”allt utom den här regimen” finns givetvis där hos en del iranier. Delar av medelklassen skulle utan tvivel stödja en imperialistisk invasion om den garanterade en mer liberal form av demokrati – så länge som den var mindre blodig än i Irak eller Afghanistan (ett slags utopisk, snäll imperialism som inte skadar andra än de usla grabbarna). En sådan förödande inriktning måste bekämpas. Imperialismen bryr sig inte om det iranska folket. Den utnyttjar människors längtan efter demokratisk förändring, eftersom den vill hitta en väg in i Iran för att exploatera dess resurser. Obama skulle gärna placera det i en annan shahs strypgrepp (eller en motsvarighet till Egyptens Mubarak eller den saudiska kungafamiljen) bara USA kunde lägga vantarna på den iranska oljan.

Trots de många likheterna med demonstrationerna och protesterna under störtandet av shahen 1979, finns en faktor som fortfarande saknas. Hela Iran stannade 1979 genom en massiv generalstrejk, som speciellt drabbade den lukrativa oljeindustrin. Det var en av de viktigaste faktorerna som ledde till att den USA-stödda diktatorn föll. Men nu har den organiserade arbetarrörelsen under 30 år lidit under barbariska angrepp på dess rättigheter, deras förmåga att organisera, att genomföra aktioner och till och med att träffas och diskutera. Domarna dömer fackliga organisatörer till månader och år i fängelse och till piskrapp, arbetaraktivister som fortsätter sin kamp för fria fackföreningar kan hamna i det ökända tortyrfängel-

set i Evin.

Den islamiska regimen vet att dess kraftfullaste fiende är den iranska arbetarklassen. Det är den enda kraft som kan slå sönder regimen i småbitar och skapa en ny politisk ordning. Det är därför som de behandlar arbetare mer brutalt än vad till och med shahen gjorde.

Därför måste uppmaningar spridas för en nationell strejk som kräver ett slut på regimen och för större demokratiska friheter. En sådan strejk skulle få stöd från alla arbetare i hela världen som solidariserar sig med de iranska arbetarnas kamp. Behovet av ekonomisk rättvisa måste föras fram i täten av protesterna för att föra in bredare skikt av arbetare och städernas fattiga i rörelsen.

För att en fullskalig iransk revolution ska kunna bryta ut, måste protesterna gå utöver studenterna och kvinnor som vill befrias från moralpolisen och de kvävande kulturella restriktionerna. För att kunna göra det måste rörelsen resa krav som är av brinnande betydelse för de fattiga, fabriksarbetarna, transportarbetarna, oljearbetarna och fattigbönderna. Arbetarklassen har inget intresse av att upprätthålla en polisstat som upprepade gånger krossar strejker och griper deras ledare. Men samtidigt har den ingen önskan att utnyttjas av de imperialistiska multinationella företagen. Strejker och ockupationer i nyckelindustrier och nyckelsektorer skulle påskynda kampen mot en punkt utan återvändo för regimen.

Det viktigaste politiska kravet måste vara för en suverän och revolutionär konstituerande församling. En sådan församling kan inte bara undanröja alla kulturella restriktioner för kvinnor och ungdomar utan också hela den struktur som förpassar folket till en infantil status där det behövs väktarråd och "högsta ledare".

För att samordna kampen mot regimen och för en konstituerande församling måste shoras (råd) skapas, arbetarshoras, studentshoras, shoras i kåkstäderna – som alla består av fritt valda och omedelbart avsättbara delegater, fria från varje "väktande" från lokala moskéer och imamer. De måste, kort sagt, vara likadana som de som ursprungligen skapades 1978 och 1979. De måste skapa miliser som kan försvara dem själva mot Basjimilisen och de revolutionära gardena som kommer att fortsätta att dränka protester i blod för att hålla kvar regimen vid makten så länge de ensamma är beväpnade och massorna är obeväpnade.

Socialisters mål är att argumentera för en strategi varigenom shoras kan uppträda som den nya styrande makten för att börja lösa uppgiften med att organisera samhället längs verkligt demokratiska linjer. En sådan uppfattning av samhället tycktes vara så nära att förverkligas 1979, bara för att grymt krossas av den islamiska kontrevolution som leddes av Khomeini. Det måste inträffa sida vid sida med arbetarkontroll över industrin och distributionen av varor.

Nu måste arbetarklassen och de radikaliserade studenterna skapa sin egen ledning. Skapandet av ett revolutionärt parti i Iran med en strategi för att ta makten är avgörande om det ska bli en allvarlig kamp både mot regimen och mot kapitalismen, systemet bakom regimen. Skapandet av en socialistisk stat och en planerad ekonomi skulle bidra till att avhjälpa Irans ekonomiska problem genom att verkligen använda oljerikedomarna till förmån för de fattiga.

Med ord som är lika sanna idag som 1906, skrev Leo Trotskij: "Över allt annat måste [arbetarna] vara fria från

illusioner. Och den värsta illusionen i hela dess historia av vilken proletariatet tills nu lidit har alltid varit förlitan på andra". Arbetarna måste göra sig av med sådana som Mousavi som ledare, lika mycket som diktatorn Ahmadinejad. De får inte heller falla för imperialisternas ränker. Längs den vägen väntar bara ett annat nederlag.

Alla dessa krav ställs konkret eftersom en ny fråga kommer att uppträda under de närmaste dagarna: vad blir nästa steg? Omräkningen av valet kommer att genomföras, den kommer återigen att förklara att Ahmadinejad vann och i slutändan kommer Mousavi bli inkallad till någons kontor och uppmanas att avbryta protesterna. Det viktigaste nästa steget är en politisk generalstrejk, mobilisering av den iranska arbetarklassen ut på slagfältet och val av shoras. Om det händer, är "anden ur flaskan" som Ahmadinejad sade. Allt är möjligt.

Simon Hardy

Iran – på randen till revolution

Den islamiska republiken Iran genomgår sin allvarligaste politiska kris någonsin. Efter 30 år av terror har massornas kamp visat att en fullskalig revolution inte är omöjlig. Men än kvarstår många hinder och faror innan mullornas diktatur kan förpassas till historiens skräphög.

Vad vi har bevittnat den senaste veckan är utan tvekan en oerhört imponerande massrevolt. Fortfarande är det för tidigt att beskriva situationen som revolutionär. Av allt att döma befinner sig Iran däremot i ett förstadium till en fullt utvecklad revolutionär situation. De två avgörande begränsningarna är att rörelsen än så länge inte har fått ut arbetarklassen i samlad kamp och att den inte har ställt frågan om den politiska och ekonomiska makten över samhället på dagordningen.

Mousavis ledande roll är en tydlig indikation på begränsningarna hos rörelsen. Denna man förtjänar inte alls att kallas för oppositionell. Han var preminärminister under det blodiga 1980-talet då den islamiska republiken konsoliderade sin makt genom massmord på vänster- och arbetarkativister. Han hade en central roll i att bygga upp den religiösa diktatur som i skrivandet stund skjuter på människor i Iran.

Det finns en hel del som talar emot att Mousavi skulle ha genomgått en grundläggande förändring i demokratisk riktning. Men om det stämmer infinner sig frågan vad hans "opposition" handlar om? För att svara på det måste vi säga något om regimen uppkomst och karaktär.

Splittring i samhället, splittring i toppen

Den islamistiska flygeln av revolutionen var aldrig uthuggen i ett block. Till att börja med fanns det en mindre fälg inom prästerskapet som faktiskt motsatte sig en religiös statsbildning, men de manövrerades ut av Khomeini, med Mousavi troget vid sin sida. Men även bland anhängarna till en religiös diktatur fanns det skillnader. Under 1980-talet när regimen av nödtvång sammansvetsades i kampen mot ett antal gemensamma yttre fiender såsom västern, Irak och den store satan i väst, fanns det en tendens till att de inre motsättningarna hölls i schack någorlunda. Mullorna har sedan länge lämnat kampåren bakom sig och det är oundvikligt att det blir strider om positioner och privilegier.

I massmediala kommentarer är det hyfsat vanligt att peka på regimen inbördes rivalitet som en förklaring till motsättningen mellan Mousavi och Ahmadinejad. Där emot är det inte så vanligt att peka på de samhällsmateri-

ella rötterna till dessa motsättningar. Vare sig under oppositionen mot shahen eller vid makten var skillnaderna inom det islamistiska lägret en renodlad fråga om principer och idéer. Olika grupperingar grundade sig på olika klasser och skikt i samhället och en del av dem befann sig faktiskt i olika hög grad i motsättning till varandra. Motsättningen mellan olika grupper inom regimen reflekterar alltså vidare sociala motsättningar och skillnader i det iranska samhället.

1979 års revolution var i sin första fas demokratisk och riktade sig mot monarkin och dess vanstyre. Arbetarklassen och vänstern var faktorer i revolutionen som gjorde att den efter shahens landsflykt lovade – ett löfte som var ett hot för vissa – att gå utöver sin demokratiska fas och utvecklas vidare till en revolution mot kapitalismen och traditionalismen. De sektorer i samhället som deltagit i eller åtminstone på slutet stött störtandet av shahen kunde givetvis inte stillatigande acceptera en fortsättning på revolutionen som direkt och uttalat hotade deras egen existens. Trots stora skillnader sinsemellan upplevde därför kapitalister, småborgerlighet, religiösa ledare, traditionalistiska män och familjepatriarker, konservativa bönder, trasproletärer utanför arbetarklassen m fl ett gemensamt behov av att hindra arbetarklassen och vänstern från att avancera vidare. Khomeini och islamisterna var utan tvekan det bästa verktyget för detta. De hade inga egalitära målsättningar med sin kamp utan ville behålla de grundläggande samhällsstrukturerna intakta. De var svurna fiender till vänstern och de var beredda till långtgående våld för att driva igenom sin sak. Men Khomeinis rörelse hade också fördelen att bestå av ett antal undergrupper som tycktes kunna appellera till alla dessa skikt som sökte en reaktionär räddare i nöden. Alla kunde de hitta sina särskilda representanter inom den islamistiska kontrarevolutionen. När motsättningarna och skillnaderna mellan alla dessa olika samhällskikt har vidgats är det inte konstigt att sprickan blir större också inom regimen.

En fråga gäller till exempel vad som ska göras med Irans oljeintäkter. Ahmadinejad tillhör en populistisk, plebejisk falang av regimen och har valt att i viss mån gynna fattiga skikt. Detta har retat upp städernas medelklass som i Mousavi har fått sin representant. En annan fråga handlar om den teknologiska utvecklingen vad gäller datorer, mobiltelefoner, Internet osv, som har gjort det mer angeläget med större individuell frihet för städernas medelklass. En fråga som rent principiellt har samma värde för de fattigaste men som däremot inte är i fokus. Där har Ahmadinejad istället haft större framgångar med sin betoning av värdet av mat på bordet.

En annan viktig kraft i Iran som haft anledning att fundera över de senaste årens kurs är internationellt orienterat kapital. Med Ahmadinejad vid rodret har Irans internationella isolering tilltagit. Det har inte varit bra för möjligheten till inkomstbringande import- och exportavtal. Från viktiga grupper av kapitalister finns därför ett tryck för att få bort Ahmadinejad till förmån för en mer renodlat borgerlig representant. Hursomhelst har en borgerlig och småborgerlig opinion fått sig ett uttryck i de så kallade reformisterna, där Khatami föregick Mousavi. Självklart kan en marxist inte ställa sig avvisande till medelklassens strävanden efter personlig frihet, men vi pekar på begränsningarna i dessa ambitioner. Huvudpoängen här är emellertid att Iran har förändrats sedan 1980-talet och att det ställer regimen inför ett antal val. Olika fraktioner

kommer till olika slutsatser delvis beroende på egna personliga intressen och delvis på grundval av vilka intressegrupper de anser sig tjäna.

Två reaktionära gäng

En sak måste dock stå helt klar. Alla delar av regimen är ansvariga för de brott mot de mänskliga rättigheterna som har begåtts under de senaste 30 åren. Alla delar av regimen är överens om ett försvar för kapitalismen, traditionella privilegier, en sträng tolkning av islam och ett system där en liten grupp religiösa ledare har det sista ordet om landets styre. Det som skiljer dem åt är frågor om vidareutveckling av detta system och hur resurser ska fördelas. Mousavi, Khatami och Rafsanjani kan sägas företräda delar av kapitalet och mellanskikten. Ahmadinejad företräder traditionalistiska och klerikala strukturer och ser till att utnyttja ett fattigt skikt av befolkningen.

Som regel har regimen kunnat kontrollera sina interna motsättningar fram till nu. En faktor är den sinnrika pseudodemokratiska fasad som byggts upp. Istället för att ogenerat enas bakom en central diktator som trycker tillbaka motsättningarna så har man valt att reglera dem genom en hårt reglerad valprocedure. Kontentan av denna procedure är att enbart kandidater som är obrottsligt lojala till den religiösa statsbildningen tillåts att delta, och att den valda presidenten och parlamentet alltid kan köras över av väktarrådet. Dessa regler gör att valen enbart handlar om vilken fundamentalistisk klick som för tillfället ska få ett visst inflytande under väktarrådet. För regimen har det hittills varit ett bra sätt att skapa "rättvisa" mellan olika falanger och balansera dem mot varandra.

Vad som nu har hänt är att både regimen och samhällets motsättningar och missnöje har nått sådana proportioner att de invanda mekanismerna inte räcker till för att hantera dem. Alltför många grupper i samhället kan och vill inte längre fortsätta på det gamla sättet. Det är den underliggande faktorn bakom den senaste veckans händelser. Den utlösande faktorn var Khomeini/Ahmadinejad-gängets felbedömning av hur valproceduren borde hanteras. Exakt hur det ligger till när det gäller det påstådda valfusket är fortfarande omöjligt att säga. Men helt klart är att Ahmadinejads läger har gett intryck av att ha fuskat, antingen beroende på att de verkligen har gjort det och i sin enfald trodde att det skulle räcka med ett fikonlöv för att dölja det, eller beroende på en sanslös klumpig het som gett det iranska folket intrycket av att de har fuskat. Oavsett vilket så är det uppenbarligen en vitt spridd uppfattning att fusk har förekommit och det har varit droppen som fick bägaren att rinna över.

Olika perspektiv

Mousavi har från början läst stämningen på gatorna bättre än sina rivaler. Han har beslutat sig för att sätta in ett allvarligt motangrepp och han har gjort det med de iranska massorna som insats. Det går inte att säga om Mousavi själv tror på sina anklagelser eller om hans falang bara utnyttjat det tillfälle som den andra sidans misstag har skapat. I vilket fall som helst måste vi klart och tydligt slå fast att hans gäng just nu bedriver ett cyniskt och manipulativt spel med tiotusentals iraniers liv som bricka. Få känner till regimen inneboende brutalitet lika väl som Mousavi. Han är själv en av dess brottslingar. Han vet att detta styre inte kan hantera verkliga motsättningar på något annat sätt än genom kraftmedel. Ett sätt för honom att samla styrka är att på bonapartistiskt vis tillfälligt vädja till opi-

nionen på gatan för att slå mot sina rivaler. Samma knep har använts av både fascistiska och stalinistiska ledare i liknande situationer. När massorna har utnyttjats färdigt slängs de åt sidan.

Exakt vilken taktik Mousavi följer kan vi bara spekulera i men det finns ett antal självklara alternativ för honom och vilket han väljer beroer på kampens dynamik, dvs hur motståndaren samt massorna agerar. En rimlig gissning är att Mousavis förstahandsval har varit att försöka nå en överenskommelse bakom scenen som skulle ha gått ut på att övertyga prästerskapet om att Ahmadinejad måste offras i detta akuta läge och att bästa sättet att göra det på vore ett omval där Mousavi tillåts vinna. Det skulle kunna bryta isen både inrikes- och utrikespolitiskt. Denna möjlighet kvarstår fortfarande men har komplicerats av att Khamenei (väktarrådets ledare) så snabbt och hårt gått i försvar för Ahmadinejad. Det betyder att Mousavi måste ta kampen in i regimen själv hjärta och utmana några av dess mest centrala ledare. Alternativet med en uppgörelse bakom scenen kan faktiskt kvarstå men inkluderar nu att även Khamenei måste offras. Det skulle i så fall vara första gången som väktarrådets ledare sparkas. Enligt uppgifter befinner sig Mousavis mäktige uppbackare Rafsanjani i Qom just nu och försöker samla stöd i väktarrådet för Mousavi och mot Ahmadinejad. En indikation på att han åtminstone delvis har lyckats är att väktarrådet har medgett vissa felaktigheter i rösträkningen.

Ett annat alternativ, och ett oerhört mycket farligare sådant, vore om Mousavi försökte sig på en återfödelse av den islamiska republiken genom att vräka omkull centrala delar av dess nuvarande ledarskap genom en kombination av massrevolt och palatskupp. Detta skulle verkligen vara ett riskfyllt företag som skulle kunna sluta mycket illa för Mousavi och folket runtomkring honom.

Ytterligare en möjlighet är att bedömningen av Mousavi i denna artikel är felaktig. När stalinismen kollapsade runt början på 1990-talet visade det sig att betydande sektorer av byråkratin totalt hade förlorat tron på sitt eget system. De vände på en femöring och tog ansvar för kapitalismens restaurering med sig själva på förstaplats vid de nya köttgrytorna. Det kan inte helt uteslutas att det finns en demoraliserad flygel av regimen som inte längre tror på det islamistiska projektet och som gärna vill att Iran förvandlas till en västvänlig satellitstat med någon form av liberal demokrati. Händelserna kommer att utvisa om Mousavi strävar åt ett sådant håll.

I sammanhanget bör det noteras att även Ahmadinejad har använt sig av taktiken med massmobiliseringar i den här konflikten, även om det är de väpnade styrkorna han förlitat sig på när läget blivit skarpt. Ahmadinejad måste självklart avvisas lika kategoriskt som Mousavi. Ingen socialist får låta sig luras av hans demagogiska och på många sätt reaktionära sk antiimperialism. De brödsmlur han slänger åt de fattiga kan inte uppväga repressionen och den fortsatta existensen av ett skriande klassförtryck.

Styrkeförhållandena kommer till slut att avgöra vilka kompromisser eller rent av segrar som är möjliga. Men det råder inget tvivel om att när Mousavi har uppnått sina begränsade syften så kommer han att blåsa av protesterna. Om de fortsätter så kommer han inte att tveka att slå ner dem med full kraft.

Mousavi – islamist

Påståendet att Mousavi har förändrats sedan 1980-talet är inte trovärdigt av flera skäl. För det första är det snarare

situationen i landet som har förändrats. Iran befinner sig inte i en skakig efterrevolutionär situation där mullornas makt inte är riktigt etablerad än. För första gången på länge finns visserligen en omfattande proteströrelse men det handlar inte om en revolutionär arbetarklass med aspirationer på att ta makten. Om Mousavi inte betonar nödvändigheten av massavrättningar på socialister och arbetaraktivister så är det för att det i nuläget inte finns en tillnärmelsevis så många att avrätta som på 1980-talet. Med hans egna ord är han lojalitet oförändrad till projektet med en religiös diktatur. Detta reflekteras också i protesterna. Den symboliska färg som används är grön – islams färg. Ett av de tongivande stridsropen är "Gud är stor". De officiella kraven handlar om rösträkning och Mousavis egen ställning, inte om grundläggande demokratiska fri- och rättigheter. Ett tydligt tecken på hur Mousavi försöker begränsa rörelsen är hans agiterande för att protesterna måste vara fredliga. De första dagarna försökte han till och med avblåsa demonstrationerna men ändrade sig när han märkte att massorna tänkte fortsätta med eller utan honom.

Ovanpå allt detta har Mousavi pratat om behovet av att återvända till 1979 års ideal och den islamiska republikens sanna värden. För varje sann oppositionell iranier kan sådana uttalanden inte ses som något annat än ett bloddrypande hån. Men mer oroväckande än själva förelämpningen är det förtäckta hot som finns inlindat i sådana uttalanden. Mousavi visar genom sådant prat att han inte tänker avveckla mullornas välde. Genom att föra fram 1980-talets Iran som ett föredöme klargör han tydligt var gränserna går någonstans för hans "reformer" och "opposition". Mousavi är en maffialedare som har kommit på kant med några av de andra skurkarna.

Arbetarnas ledning behövs

Att döma ut Mousavi är inte samma sak som att avskrika den pågående proteströrelsen. Massrörelsen kan aldrig reduceras till att vara lika med sina ledare. Att avslöja denna gangster är en av förutsättningarna för att protesterna ska kunna utvecklas och segra, eller åtminstone inte sluta i ett tragiskt blodbad.

Den officiella ledningen för proteströrelsen är rutten rakt igenom. Men rörelsen själv är så genuin som den överhuvudtaget kan bli. Mycket grovt kan den sägas bestå av två huvudkategorier. Dels Mousavis sympatisörer och dels de som ser protesten som ett sätt att utmana regimen i sin helhet, inklusive Mousavi.

Det skulle vara ett svårt misstag att förhålla sig avvisande till Mousavis sympatisörer pga den kritik som måste riktas mot föremålet för deras förhoppningar. Det hör till revolutionens logik att den börjar som protester dominerade av illusioner om den ena eller andra grupperingen utan några som helst revolutionära planer. När massorna väl vaknar upp ur sin apati, oavsett om det sker i en diktatur eller demokrati, är det komplett orealistiskt att tro att dess medvetenhet ska katapulteras i revolutionär socialistisk riktning på en gång. De kommer att omfamna marxistiska slutsatser på basis av erfarenheter och en hel del spruckna illusioner, förutsatt att det också finns en organiserad politisk kraft som kämpar för ett kommunistiskt program. Mousavismen är en fas som förhoppningsvis kan visa sig vara kort till förmån för djärvare perspektiv.

Program och strategi för den iranska revolutionen är teman som tyvärr inte får plats i den här artikeln. Vi kommer dock ha anledning att återkomma till dessa frågor

senare. Just nu konstaterar vi bara att nästa steg i kampen måste innefatta arbetarklassens inträde på scenen. Dels som organiserad kraft i demonstrationerna men också genom strejker, arbetsplatsockupationer, kommittéer och råd. Den arbetarrörelse som förhoppningsvis kommer att återfödas i spåren på revolten måste hålla sig absolut oberoende av alla regimens fraktioner till förmån för sina egna progressiva målsättningar. Det krävs en sekulär arbetarrepublik, inget mindre. De förtryckta nationella minoriteterna är en mäktig kraft som kan frigöras genom att revolutionen gör sig till förkämpe för rätten till nationellt självbestämmande, inklusive rätten till avskiljande i egna stater. Kvinnornas rättigheter måste lyftas fram till första plats. Bort med könsapartheid och påtvingad slöja. Det krävs ett massivt socialt åtgärdsprogram för att börja lösa problemet med fattigdomen. Arbetartribunaler för att straffa alla som deltagit i den nuvarande regimens brott under 30 år. Istället för internationell terrorism – stöd till alla progressiva krafter i mellanöstern, och tredje världen, som kämpar för frihet och mot imperialismen. Om massrörelsen går vidare mot sådana här idéer – marxistiska idéer – så kan den inte klamra sig fast vid naiva och farliga drömmar om en fredlig revolution. Revolutionen måste beväpnas genom att delar av armén vinnas över till upprets sida.

Iran står vid ett vägskäl med många möjligheter. Den enda väg som är helt blockerad är den som leder tillbaka till situationen innan protesterna. Det kanske dröjer ytterligare en tid, men regimens dagar är räknade.

Eduardo Montero

Protesterna i Iran behöver en ny riktning – generalstrejk nu!

Natarsid! Natarsid! Mah hamah bah ham hastim! – Bli inte rädda, bli inte rädda, vi är alla tillsammans! (slagord från gatorna i Iran)

Under de senaste två veckorna har hundratusentals protesterandets utmanat den iranska staten i kamp för sina demokratiska rättigheter. Modet från de unga människorna på gatorna har genljudit över hela världen och våldet från polisen och från våldsverkarna i Basiji har i samma utsträckning chockerat och upprört. Protesterna har ett större motiv än att presidentvalet förfälskades. Oavsett om detta stämmer eller inte, kämpar de protesterande, och miljonerna som står bakom dem, mot en regim som behandlar Irans medborgare som barn – permanent under övervakning från en elit av äldre religiösa män, som väljer ”den högsta ledaren”, som kontrollerar alla partier och kandidater som deltar i parlamentet och på det sättet förhindrar verklig opposition från att komma till uttryck.

Iran är inte en republik, inte ens en islamisk sådan. De protesterande har kommit att förstå detta, och det är det man protesterar mot. Det handlar inte om vilken fraktion av de religiösa härskarna som ska få överhanden.

Men efter två veckors protester har rörelsen för demokrati hamnat vid ett vägskäl. Vilken väg man slår in på kommer att avgöra framtiden för Iran och för Mellanöstern.

En av vägarna är den reformistiska. I så fall handlar det om fler protester som kräver en omräkning av rösterna eller omval, men som binder upp sig till en del av staten, kring Mousavi och Rafsanjani. Då kan de ställas inför mer polisrepression och i slutändan den fulla kraften från

staten och dess ”revolutionära” garden, men utan en revolutionär strategi för makten. Det är en väg som kommer att leda till nederlag.

Den andra vägen – vägen till revolution – är möjlig och måste antas. Den vägen startar i kampen för demokratiska rättigheter, men genom att föra fram massornas sociala och ekonomiska behov i täten för rörelsen kan den mobilisera växande antal arbetare och bönder i en direkt utmaning mot regimen. Arbetarna kan spela samma roll som de gjorde 1979 och paralysera regimen med strejker, nå ut till soldaterna och bistå i att vinna över dem till revolutionens sida. Det är en svår väg, men det finns ingen annan väg om kampen för demokrati ska segra.

Det är uppenbart att den besegrade presidentkandidaten Mirhossein Mousavi, som initierade protesterna, aldrig kommer att bryta sina band med den härskande eliten, han har återkommande vikit sig när han ställts inför trycket att blåsa av demonstrationerna. Etiketten ”hökar” eller ”duvor”, som västerländska journalister använder för att beteckna olika iranska politiska representanter inom systemet, betyder i detta sammanhang litet eller inget. Mousavi och Khatami, som misslyckats med att rubba maktbalansen inom den styrande eliten med hjälp av manövrar, försökte använda trycket från massorna istället. Men om de känner att de riskerar att tappa kontrollen över rörelsen kommer de säkerligen att förråda den. Det var vad som hände 1999, då studenterna lämnades att ruttna i fängelserna efter att Khatami fått kalla fötter och lämnat dem i sticket då de ställdes inför polisens batonger och kulor. Dessa reformister är värdelösa som ledare för rörelsen, och faktiskt farliga. Massorna bör inte ha någon tilltro till dem.

Vad som framstår med all tydlighet efter de senaste veckorna är att fraktionen runt den högsta ledaren Ayatollah Ali Khamenei och presidenten Ahmadinejad inte kommer att ge upp makten utan en strid. Khamenei har fullständigt låtit sin framtid hänga på Ahmadinejads egen. De kommer att försöka dränka varje försök att störta regimen i blod. Det faktum, som Marx och Engels en gång pekade på, att staten i sista instans utgörs av organiserade gäng av beväpnade män som försvarar den härskande klassens privilegier, blir kristallklar när en revolutionär kris når en höjdpunkt.

Men först och främst, samtidigt som vi skriver detta, syns tecken på en social kraft som potentiellt är mycket starkare än den kraft som säkerhetspolisen och de fascistiska busarna i Basiji kan frammana. Sjukhusanställda strejkade mot våldet efter att demonstranter med skottskador fördes till dem. De radikala busschaufförerna i Iran, vars ledare återkommande har fängslats, har genom sin fackförening deklarerat att de ställer sig ”sida vid sida tillsammans med dem som offerar sig i kampen för att bygga ett fritt och medborgerligt styrt samhälle”. De har också krävt sociala rättigheter och rättigheter för fackföreningar.

Bilarbetarnas fackförening vid Khodrofabriken i Teheran, som var ute i strejk förra året, antog ett uttalande som sade: ”Vi, arbetarna vid Iran Khodro... kommer vid varje arbetsskift att avbryta arbetet under en halvtimme för att protestera mot försöken att undertrycka studenterna, kvinnorna och konstitutionen, och vi deklarerar vår solidaritet med det iranska folkets rörelse.” Irans Arbetarkommunistiska Parti har publicerat ett 6-punktsprogram som tar upp krav för grundläggande demokratiska rättigheter. Tudehpartiet, som misslyckades så katastrofalt i

1979 års revolution, har också involverat sig kraftfullt i protesterna och man har deklarerat att ”den högsta ledaren och kuppmakarna under hans ledarskap måste besegras”.

Gatuprotesterna löper risken att uttrötas då de ställs inför kraften från de revolutionära garderna och polisen. Det kommer att vara svårt för dem att upprätthålla protesterna om inte arbetarklassen, med hela sin sociala tyngd, mobiliserar bakom kraven på demokrati. Det kan den göra genom att utlysa en fullständig generalstrejk, som i sin tur kan utvecklas till ett massuppror. Arbetare måste beväpna sig så gott de kan när Basjis skurkar och de revolutionära garderna kommer för att bryta upp deras strejkvakter, så att de kan försvara sig effektivt.

I nuläget tycks kampen äga rum på ett mycket spontant sätt – små grupper och nätverk av modiga aktivister mobiliserar genom mun-till-mun-metoden och med sms. Aktivister borde använda massmobiliseringar för att sprida ett handlingsprogram som förenar de folkliga massornas demokratiska aspirationer med krav och paroller som kan dra in arbetarklassen i kampen. Ett sådant måste till sin kärna innehålla en strategi för arbetarklassens revolution, med slutmålet att upprätta arbetarmakt. I det slagfält som nu uppstått i kampen måste ett nytt revolutionärt parti, som förmår överleva illegalitet och repression, byggas. De huvudsakliga grundbultarna i dess program måste vara följande:

- Arbetare och ungdomar bör bilda shoras/råd för kampen i fabrikerna, på universiteten, i de fattiga bostadsområdena och på landsbygden – för att kunna samordna sitt motstånd.

- En generalstrejk måste organiseras i hela landet. Beväpna arbetarna och ungdomen, gå till soldaternas baracker och berätta för dem att kampen för demokrati och ett värdigt liv också är deras kamp.

- Ned med den islamiska republiken, den högsta ledaren och presidentmakten.

- För en konstituerande församling.

- För en konstituerande församling som kan riva upp den islamiska konstitutionen, ge arbetarna rätten att bilda fackföreningar, befria kvinnorna från slöjans tvång, avskaffa könsapartheid och moralpolisen och ge jorden till de fattiga bönderna.

- Självbestämmande inklusive rätten till avskiljande för alla de förtryckta nationella minoriteterna i Iran – kurderna, azererna, araberna etc.

- Ett massivt program för offentliga arbeten för att anställa de som saknar jobb för att förbättra livet i de fattigas områden, som betalas genom beskattning av de rika. En lön som går att leva på för alla och utökade pensioner för de gamla.

- För en arbetarnas och böndernas regering i Iran

Simon Hardy